

Rendszabályok nemzetközi vasutakon történő csapatszállítás esetén

Darvas Ferenc alezredes

A belföldi katonai vasúti szállítások végrehajtását a Katonai Szállítási Utasítás részletesen szabályozza, ezt csapattisztjaink általában ismerik, előírásait betartják. A nemzetközi vasutakon történő szállítás végrehajtása azonban több vonatkozásban szigorúbb feltételek és különleges rendszabályok betartását követeli meg. A végrehajtott nemzetközi vasúti szállítások tapasztalatai alapján egy pár olyan kérdésre szeretnék e rövid cikk keretén belül választ adni, amelyek általánosak, a szállított alegységek szempontjából fontosak. Ezekről esetenként lehet eltérés attól függően, hogy a szállítás végrehajtását rögzítő egyezmény (szerződés) milyen előírásokat tartalmaz. Végrehajtás előtt azonban az eltéréseket a katonai közlekedési szervek közlik a végrehajtóval.

Általános rendszabályok

1. *Rögzítés előkészítése és végrehajtása (az 1. sz. melléklet szerint).*

2. *Étkezések és vízvételezések rendje*

Nemzetközi szállítás esetén minden egyes szállítmány önellátó. A szállítás időtartamától függően az étkelem lehet: – hideg étkelem, – meleg étkelem és forró tea, vagy kávé, – meleg ital. Problémát csak az étkelem vasúti kocsiba való elosztása, vételezése okoz, mivel a konyha kocsi és a személyszállító vasúti kocsikon a szállítmány futása idején átjárási lehetőség nincs.

Az étkelem felvételezését célszerű vasúti kocsinként, a kocsiparancsnok létszámjelentése alapján hátiethordóban (láda, papírzsák stb.) megoldani úgy, hogy étkezés előtt 2–4 órával a szerelvény megállásakor az éthordókat stb. a létszámjelentéssel együtt a konyhakocsiban leadják. Ott amikor az étkelem, tea, kávé stb. kész, a létszámnak megfelelően porciózzák és a közlekedési szervek által az étkezésre biztosított megállási időben azokat személyszállító kocsinként felvételezik. A vételezést vasúti kocsinként a kocsiparancsnok és 2–4 fő hajtja végre. Az étkelem kiosztása a személyi állomány részére a vasúti kocsiban történik. Felelőleges leszállások, mozgások elkerülése érdekében célszerű a sze-

relvény távbeszélő összeköttetésébe a konyhakocsit is bekapcsolni. Így a szállítmány ügyeletes tiszt megállások és az idők összehangolásával kézben tudja tartani az élelmiszer fegyelmezett vételezését.

Vízet (ivó, főző, mosdó) csak a katonai közlekedési szervek által előre meghatározott helyen és időben szabad vételezni, általában ezeken a helyeken történik a vasúti kocsik vízzel való feltöltése is. A vízvételezés végrehajtásánál jelen kell lenni a vasútállomás megbízottjának, szállítmányügyeletes tisztnek, a szállítmány orvosának (felcserének), akik kötelesek pontosan meghatározni a víz rendeltetését. A vízvételezés ügy történik, hogy a személyszállító vasúti kocsiból az összes víztároló edényeket kirakják a kocsik elé és megvárják míg a vasúti dolgozó a gumitömlővel odaér és edényeiket feltölti, amennyiben tömlő nincs, úgy a hátiéthordókkal felsorakozva mennek a vízcsaphoz és feltöltés után vissza. Ugyanebben az időben történik a vízszállító gépkocsik, illetve pótkocsik feltöltése, illetve utántöltése is.

Amennyiben a vasút területén hosszabb szakaszon nincs lehetőség vízvételezésre, vagy feltöltésre az ivó, főző és mosdó vizet a szállítmány vízszállító gépkocsijából, illetve pótkocsijából kell biztosítani.

3. Fűtő- és világító anyaggal való ellátás

A Katonai szerelvényeket nemzetközi szállítás esetén a szállításban részt vevő vasutak kötelesek ellátni fűtő- és világító anyaggal. Az igénylést a határátlépő állomáson a katonai közlekedési szervek által biztosított „Igénylés” nyomtatványon írásban kell leadni a kirendelt VKP-nak. A továbbiakban minden ország területén biztosítani fogják a fűtő- és világító anyagokat. Természetesen pontosan megjelölik azokat az állomásokat és időpontokat, hogy hol, mikor, milyen mennyiségű és fajtájú anyagot biztosítanak. A fűtő- és világító anyagok fajtáját és mennyiségét az időjárástól függően minden ország vasútjának „fűtési és világítási naptára” tartalmazza.

Tájékoztató képpen: a fűtés és világítás lehetséges

a) fűtés:

- a villamos fűtőáramot a mozdony,
- a fűtéshez szükséges *gőzt* a mozdony,
- olajkályhához a *gázolajat* a szállított csapat,
- a szén vagy fa tüzelésű kályhafűtéshez a *szén* és *fát* az illetékes vasút biztosítja;

b) világítás:

- a *villanyvilágítást* akkumulátor biztosítja, az akkumulátorok cseréjét bármely vasút megtudja oldani,
- a *vibarlámpákhoz* a szükséges petróleumot az illetékes vasutak biztosítják,
- *egyedi világításhoz* a forrásanyagot a basználónak, vagyis a szállított csapatnak kell biztosítani.

Bármely ország területén a fűtő- és világító anyagért külön fizetni nem kell, mivel azt a fuvardíj magában foglalja.

4. Rakszelvényen túlnyúló, robbanó, tűzveszélyes áruk fuvarozása és megjelölése

Rakszelvényen túlnyúló, robbanó, tűzveszélyes (VÁK) áruk bármely vasút területén fuvarozhatók; de bizonyos esetekben és helyeken különleges rendszabályok betartása, illetve bevezetése szükséges, amelyeket az adott vasút állapít meg.

Ilyen rendszabályok lehetnek pl.:

a) Rakszelvényen túlnyúlók:

- ívben, alagútban, hidakon stb. korlátozott sebességgel, vasútműszaki kísérettel stb. haladhatnak át;
- egyes műtárgyak alatt egyáltalán nem közlekedhetnek (pl. híd, magasfeszültségű vezeték stb.);
- egyes vonalakon (vonalszakaszokon) egyáltalán nem közlekedhetnek stb.

b) Robbanó anyagokat (VÁK) árukat:

- gurítani, szalasztani tilos,
- vágányba épített tüztisztító helyen áttolni, áthasztani tilos,
- óvatosan kell tolatni stb.

c) Tűzveszélyes árukat:

- csak a tűzbiztonsági rendszabályoknak megfelelő helyen lehet tárolni, áthasztani stb.,
- az ilyen árukkal rakott kocsik közelében nyílt láng használata, dohányzás stb. tilos.

Ebből kiindulva a nemzetközi fuvarozási szabályzatnak megfelelően a rakszelvényen túlnyúló, robbanó, tűzveszélyes (VÁK) árukat jól láthatóan többnyelvű szabvány bárcával kell megjelölni. A bárcák nagyobb vasútállomásokon megvásárolhatók, vagy írásos igénylés (megrendelés) alapján az állomások utánvétellel megküldik.

Rakszelvényen túlnyúló küldemények megjelölése:

- amennyiben a szállítmányban csak egy darab van, a bárcát a rakomány mindkét oldalán el kell helyezni,
- amennyiben a szállítmányban több rakszelvényen túlnyúló küldemény van (pl. hk. vonat) az első és az utolsó jármű mindkét oldalán elhelyezett bárcával kell megjelölni.

A robbanó, tűzveszélyes (VÁK) árukat tartalmazó vasúti kocsikat az áruk nemének megfelelő bárcával kell ellátni. A bárcákat a vasúti kocsi oldalára az erre a célra rendszeresített bárcatartókon kell elhelyezni.

5. Vonatok összeállítása általában

A vonatokat a nemzetközi szabályok, valamint a vonatot fogadó állam előírásai szerint kell összeállítani.

Meghatározó tényezők lehetnek:

- az illető állam Katonai Szállítási Utasításának előírásai,
- az alkalmazott vonóerő,
- a vonatok fékrendszere,
- a fűtés neme stb.

Ezen tényezők figyelembevételével kell a vonatokat összeállítani úgy, hogy azok lehetőleg az átlépő határállomáson ne kerüljenek átrendezésre, vagyis a vonatok zárt egysége az induló állomástól a rendeltetési állomásig megmaradjon. Természetesen átrakások esetén ez a zárt egység megbomlik. Döntő szó minden esetben a berakást, átrakást végrehajtó VKP-é lesz, mivel a fogadó ország rendszabályait ő ismeri legjobban. De a szállítmányparancsnok saját igényeit minden esetben közölje a VKP-val.

Lehetséges összeállítási variációk:

- I. - pórekocsik (40-50⁰/₀),
  - személyszállító kocsik,
  - konyhakocsi,
  - pórekocsik (30-40⁰/₀),
  - robbanó, VÁK, tűzveszélyes, rakszelvényen túlnyúló stb. kocsik.
  - pórekocsik (10-20⁰/₀);
- II. - személyszállító kocsik,
  - pórekocsik (60-80⁰/₀),
  - robbanó, VÁK, tűzveszélyes, rakszelvényen túlnyúló stb. kocsik,
  - pórekocsik (20-40⁰/₀);
- III. - pórekocsik (40-50⁰/₀),
  - 2 db személykocsi,
  - 1-2 db pórekocsi,
  - 2 db személykocsi,
  - 1-2 db pórekocsi,
  - 1-2 személykocsi,
  - pórekocsik (30-40⁰/₀),
  - robbanó, VÁK, tűzveszélyes, rakszelvényen túlnyúló stb. kocsik,
  - pórekocsik (10-20⁰/₀).

A III. variáció elsősorban a szélesnyomtávú vasutakon fordul elő, mivel a személyszállító kocsik a tehervonati légfékbe nem kapcsolhatók be, a fékezésbe be nem kapcsolt kocsik száma viszont egy csoportban kettőnél több nem lehet.

A széles nyomtávon történő szállításhoz a szállítmányban utazó személyek részére 2-3 típusú vasúti személyszállító kocsit célszerű felhasználni:

1. Fülkés-párnás 32 ülő- és fekvőhelyest,
2. Fülkés-fapados 36 ülő- és fekvőhelyest,
3. Személykocsit (plackartnij, 87 ülő- és fekvőhelyest).

A technika szállítására egységes 4 tengelyes alacsony oldal falú kocsi áll rendelkezésre, melynek raksúlya 52 tonna, rakfelületének hossza 14 méter.

Széles nyomtávon a személyszállító kocsik fűtése, világítása külön-külön, önállóan történik.

6. Az utazás szabályai, leszállások rendje

A szállítmányban utazó személyi állomány (ti., tts., honv.) a részükre biztosított személyszállító (berendezett legénységi) kocsikban helyezkedik el. A sze-

mélyi állomány részére a kulturált utazás feltételeinek biztosítása céljából általában személyszállító vasúti kocsikat használnak. Téli időszakban azonban sok esetben igen nagy problémát okoz a katonai közlekedési szervek és a vasutak részére a személykocsik fűtése, mivel:

- a vasútvonalak egy része villamosított (10-40⁰/0), a vasúti kocsik nagy része villamosfűtésre nincs berendezve,
- túlsúlyba került a korszerű Diesel-vontatás (30-40⁰/0), de a Diesel-mozdonyaink legnagyobb százaléka és pontosan a nagyteherbírású tehervonati gépek (M-62-es sorozatú) fűteni nem tudnak,
- a gőzvontatás elenyésző (5-15⁰/0), főként ez is a mellékvonalakon,
- fűtőkazánkocsi pedig akár a MÁV, akár más vasutak területén igen korlátozott mennyiségben áll rendelkezésre, legnagyobb részük csak 4 db személykocsit képes felfűteni és általában menetrend szerint közlekedő vonatokat fűtenek,
- a korszerű 4 tengelyes vasúti kocsik egyedi olajkazános fűtése még nincs megoldva.

Leszállások rendje

A vasúti szerelvényről leszállni csak külön parancsra lehet, élelmiszer vételezés, vízvételezés, rögzítés ellenőrzése stb. céljából. Leszállást csak a szállítmányügyeletes tiszt engedélyezhet a vonat tartózkodási idejétől függően és a szerelvénynek azon az oldalán amelyiken a vonatforgalom nem nagy. A szállítmányügyeletes tiszt a leszállások engedélyezéséhez szükséges adatokat a katonai közlekedési szervektől, vagy a vasútállomás forgalmi szolgálattevőjétől kapja meg.

7. Őrzés, védelem, tűzvédelem

Nemzetközi szállítás esetén örököt a katonavonat első és utolsó kocsiján, valamint a közbeeső minden 6-ik kocsi platóján kell elhelyezni. Az időjárástól függően, tekintettel arra, hogy a korszerű (villany-, Diesel-) mozdonyok nagy távolságot, nagy sebességgel képesek megtenni, az örök részére egy-egy gépjármű vezetőfülkéjét is ki kell jelölni. Megállások idején az ör a vasúti kocsi platóján köteles tartózkodni úgy, hogy a szerelvény mindkét oldala megfigyelése alatt legyen. Hosszabb megállások idején az ör a vasúti kocsiról leszáll és a rábizott kocsik hosszában mozgást végez.

Amikor a vonat megmozdul az ör fellép a hozzá legközelebb eső vasúti kocsira, mivel a szerelvény rövid idő alatt felgyorsul, s az ör könnyen lemaradhat. Ugyanis egyes vasutak területén felhívás az indulásra sípjelet nem adja a mozdony. Ez azt jelenti, hogy az örnek nagyon figyelmesnek kell lenni, amennyiben leszáll a vasúti kocsiról.

Az örök felállítási ideje meghatározatlan, mivel a felállítási időt csak a vonat hosszabb tartózkodása esetén lehet meghatározni. A szerelvény első és utolsó kocsiján elhelyezett örök, valamint a szállítmányügyeletes tiszt és az őrparancsnok között távbeszélő összeköttetést kell létesíteni.

A katonavonat védelmére az őrszemen kívül ügyeletes alegységet, ügyeletes légvédelmi alegységet (fegyvereket), vegyi-sugárfigyelő őrsöket kell kijelölni. Az alegységeket csak könnyű fegyverrel kell ellátni, nehéz fegyvereket a villamos felsővezeték miatt alkalmazni tilos.

A szerelvény huzamosabb tartózkodása idején az ügyeletes alegységből járőrözést kell szervezni, elsősorban az őrség megerősítése céljából. A járőrök csak a szerelvény mellett, annak hosszában mozoghatnak.

Nemzetközi szállítás idején nagy gondot kell fordítani a tűzbiztonsági rendszabályok szigorú betartására. E célból minden katonavonaton tűzoltó készüléket kell szervezni. A vasúti kocsikon elhelyezett járművek kézi tűzoltó készülékeit a járműből ki kell venni és a jármű első, hátsó tengelye közé az őrhely felőli oldalon a vasúti kocsi padlózatához kell erősíteni úgy, hogy azt az őr bármely pillanatban alkalmazni tudja. Ez természetesen kötelezővé teszi az őrök részére a tűzoltókészülékek használatának ismeretét. Az őrök akadályozzák meg, hogy tűzveszélyes, robbanó, (VÁK) áruval rakott kocsikban, vagy azok közelében nyílt lángot használjanak, vagy bárki is dohányozzon. A tűzveszélyes anyaggal rakott kocsikat az őrség által állandó megfigyelés alatt kell tartani. Ugyancsak megfigyelés alatt kell tartani a járművek ponyvázatát.

Amennyiben a szállítmányban tűz keletkezik a vonatot az erre a célra meghatározott jelzéssel meg kell állítani és az őr, tűzoltórészleg, szükség esetén az ügyeletes alegység erejével lokalizálni kell a tüzet. Ha a tűz terjed, saját erővel lokalizálni nem tudják, igénybe kell venni a tartózkodási hely szerint illetékes vasúti, illetve állami tűzoltóságot, valamint az összes vasúti tűzoltó berendezéseket és felszereléseket. A tűz eloltása után a katonavonat tovább folytathatja útját.

8. *Okmányolás*

Nemzetközi szállítás esetén a katonai szállítmányokat nemzetközi fuvarlevéllel kell feladni, melyet a MÁV árupénztár tölti ki a szabályosan kiállított katonai szállítmánylevél ellenében. A nemzetközi fuvarlevél alapján a vasúti kocsik felsorolása rovatban mindössze maximálisan három kocsi részére van hely, éppen ezért feltüntetjük a szállítmány első kocsiját és megjegyezzük, hogy a szállítmány kocsijai a csatolt jegyzék szerint. A jegyzéket amelynek rovatai meg kell egyezzen a szállítmánylevél hátlapján levő rovatokkal 7 példányban töltsük ki, mivel abból minden határállomáson elvesznek 2-2 példányt. Amennyiben 3-4 stb. országon keresztül történik a szállítás a jegyzék példányszáma is növekszik.

A kocsi berendezési tárgyakat (pl. legénységi kocsi berendezés, konyhakocsi berendezés stb.) a berakást végrehajtó vasút rendszeresített nyomtatványán kell átvenni és visszaadni. A hiányokat, hiányosságokat (pl. ablaktörés, berendezési tárgy hiánya stb.) ezen a nyomtatványon (jegyzéken) kell feltüntetni, amelyet a berakó állomás főnöke (raktárnoka) és a szállítmányparancsnok (rakodótiszt) írnak alá. Amennyiben a kocsiberendezési tárgyak visszaadásánál mutatkozik hiány, úgy jegyzőkönyvet kell felvenni.

Amennyiben áthidaló lemez marad a szállítmányon (pl. kocsipadló leszakadása miatt, vagy véletlenül stb.) a kocsiberendezési tárgyakkal együtt jegyzékkel a berendezett konyhakocsiba berakva kell visszaadni és ólomzárral lezárni.

9. Szerelvények átbocsátása és vizsgálata határállomásokon

Nemzetközi szállítás esetén a katonai szállítmány teljes állományának alá kell vetnie magát a határvizsgálatnak. Ez a vizsgálat történhet kocsinként, a kocsinévjegyzék, vagy egyben, a szállítmányparancsnoknál levő összesített névjegyzék alapján. Az ellenőrzés gyakorlatilag történhet a szerelvényen névsorolvasás és számlálás, vagy csak számlálás útján, de történhet a szerelvény előtt kocsinként felsorakozva névsorolvasás és számlálás útján.

A vámvizsgálat a határvizsgálattal egyidőben történik, azonban személy szerinti vámcédulát kitölteni és leadni tilos.

A szerelvények vasúti okmányainak átadás-átvételét a vasutak végzik, ennek végrehajtása minden határállomáson 1–2 órát vagy többet is igénybe vehet.

A határátlépés történhet átrakással, vagy átrakás nélkül. Amennyiben át kell rakni a szállítmányt, mindenkor az átrakást végrehajtó katonai közlekedési szervek utasításait kell szigorúan és pontosan betartani.

10. Eljárás vasúti kocsi bönfutása esetén

A nemzetközi szállítások általában nagytávolságra történnek. A vasúti kocsik legnagyobb része gördülőcsapágyas, s a vasutak kizárólag exportvizsgás kocsikat bocsátanak rendelkezésre. A tapasztalat szerint azonban mégis előfordul tömeges szállítás esetén 1–2 vasúti kocsi hőnfutása, vagy meghibásodása.

Amennyiben ilyen eset fordul elő, elsősorban törekedni kell arra, hogy az ilyen kocsit kisorolás nélkül megjavítsák. Ha ez nem lehetséges a kocsi rakományát át kell rakni. Az átrakás történhet az adott vasútállomás által rendelkezésre bocsátott vasúti kocsira, a szerelvényben levő kevésbé kihasznált, vagy üres vasúti kocsira. Amennyiben vasúti kocsi egyáltalán nem áll rendelkezésre, a meghibásodott kocsit a vonatból ki kell sorolni, és vissza kell hagyni a rakomány kezelőivel, illetve őrséggel együtt.

A visszahagyott állományt élelemmel, pénzzel el kell látni a várható időtartamra. Bármely vasút a visszahagyott rakományt átrakás végrehajtása után díjmentesen köteles a szállítmány után küldeni, a szállítmányszám II. részeként. Ha az átrakást saját területen a rendeltetési állomástól nem nagy távolságra (50–100 km) kellene végrehajtani, és a kocsi kerekessel járművel rakott, ki kell rakni, majd útját lábon folytatja. Lánctalpas járművet, anyagot stb. minden esetben át kell rakni.

Ha személyekkel rakott kocsi hibásodik meg és megjavítása helyben nem lehetséges, úgy a személyi állományt a többi személyszállító kocsiba át kell szállítani, a meghibásodott kocsit kisorolni és a szállítmány folytatja útját.

A javításokat, átrakásokat, kisorolásokat úgy kell végrehajtani, hogy az a vonatot ne késleltesse meg, illetve menetrendjébe vissza tudjon kerülni, vagyis késését behozza.

11. Eljárás katonák lemaradása esetén

A korszerű villamos-, Diesel-vontatás esetén fokozottabban fennáll a veszélye annak, hogy a szállítmányból valaki lemarad. Leggyakoribb annak lehetősége, hogy az ör, vagy örök maradnak le. A vonatok felgyorsulása nagy

sebességre olyan rövid távon történik, hogy a felugrás, főként téli, csúszós időszakban igen veszélyes, ezért tilos.

Az a személy aki bármely okból a szállítmányból lemarad, haladéktalanul jelentkezzen a VKP (VKK)-nál amennyiben ilyen az állomáson nincs a vasútállomás főnökénél (forgalmi szolgálattevőjénél) jelentse (közölje) a szállítmány számát és kérje, hogy a legközelebbi vonattal küldjék a szállítmány után és lemaradásáról értesítsék a szállítmány parancsnokát.

Itt kívánom megjegyezni, hogy a Katonai Szállítási Utasítás előírása szerint a szállítmány berakástól a kirakásig a szállítmányszámot megőrzi. Ez a tétel nemzetközi szállítás esetén nem mindig érvényes. Általában, de átrakás esetén mindenkor a szállítmányok számai megváltoznak. Mivel a személyi állomány állandó, köteles ismerni a szállítmányszámot, változás esetén azt ismertetni (felírtni) kell. Más ország területén a lemaradt katona, amennyiben a nyelvet nem ismeri írja le a szállítmány számát és azt mutassa be.

Bármely állomás a lemaradt katonát díjmentesen köteles a szállítmány után küldeni, a lemaradásról a szállítmány parancsnokát értesíteni.

(A melléklet a folyóirat végén található.)